

برنامه‌ریزی محله محور در بافت فرسوده با رویکرد نوشهرگرایی مطالعه موردی محلات محمودآباد سفلی و سالم آباد شهر یاسوج

یعقوب پیوسته گر

استادیار گروه شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یاسوج، یاسوج، ایران

اسلام نجاتیان^۱

کارشناس ارشد شهرسازی (برنامه‌ریزی شهری)، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یاسوج، یاسوج، ایران

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۰۷/۰۴

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۰۴/۲۰

چکیده

رویکرد نوشهرگرایی بر ارزش‌های سنتی شهرها تکیه دارد. اصول آن بر بازگشت به ساختار سنتی محلات تأکید می‌کند و به نظر می‌رسد قادر است با توجه به ظرفیت‌های نوین اجتماعی، راهکارهای موثری را در راستای احیای بافت‌های کهن و رو به افول شهری ارائه دهد. در این راستا پژوهش حاضر تلاش دارد با استفاده از رویکرد نوشهرگرایی و با تأکید بر حفظ و احیای ارزش‌های محله محوری، ارتقا عملکرد و افزایش کارایی محله محمودآباد سفلی و سالم آباد را دنبال کند. به منظور انجام پژوهش حاضر از ابزار پرسشنامه برای جمع‌آوری اطلاعات و از آزمون تی تک نمونه‌ای برای آزمون فرضیات استفاده شد. حجم نمونه آماری با توجه به جمعیت ..... محلات محمودآباد سفلی و سالم آباد، با استفاده از روش کوکران ۳۲۵ عدد تعیین گردید. همچنین پایایی سؤالات با استفاده از روش کرونباخ ۰/۸ محاسبه گردید. نتایج نشان داد که اصول قابلیت پیاده‌روی (۳/۳۰)، کاربری‌های مختلط و متنوع (۴/۲۰)، مسکن‌های مختلط (۴/۲۲)، معماری و طراحی شهری با کیفیت (۳/۵۷)، حمل‌ونقل (۳/۴۴)، پایداری (۳/۱۲) و کیفیت (۳/۹۰) در محلات مورد مطالعه کیفیت مطلوبی داشته و اصل ارتباط پذیری (۲/۸۶) و ساختار سنتی محلات (۲/۸۱) میانگینی کمتر از میانگین مطلوب (۳) داشته که حاکی از قابلیت پایین محلات در تسهیل مسیرهای پیاده‌روی و عدم توجه به ساختار سنتی محلات است. به‌طور کلی ساکنان محلات محمودآباد و سالم آباد کیفیت زندگی را در محله نسبتاً مطلوب (۳/۹۰) ارزیابی می‌کنند.

واژگان کلیدی: نوشهرگرایی، محله و محله محوری، محمودآباد سفلی، سالم آباد

۱- مقدمه

نوشهرسازی ۱ که در زبان فارسی به معادل‌هایی چون شهرگرایی جدید یا شهرسازی جدید نیز برگردان شده است، «جنبشی در ایالت متحده است که با بحث درباره هدایت رشد حومه شهری در قالب خلق شهرها و مجتمع‌های کوچک گسترش شهرها را به چالش می‌خواند. این گرایش در طرح این پیشنهاد، به احیای انگاره‌های برنامه‌ریزی شهری که در اوایل قرن بیستم شکل گرفتند، اما برای پاسخگویی به الگوهای زندگی مدرن انطباق یافته‌اند به شدت اتکا می‌کند.»

توسعه شهرنشینی در شهرهای معاصر ایران عوارضی در برداشته که همه شهرنشینان ایرانی با آن دست به گریبانند. شاید بتوان گفت که بافتهای کهن شهری، جزء آن بخش از شهر بوده‌اند که بیشترین آسیب چنین توسعه‌ای را متحمل شده‌اند. دگرگونی ناگهانی نحوه توسعه شهر از توسعه کند و معاصر سازی در بستر تاریخ، به توسعه گسترده در اراضی حاشیه‌ای و ایجاد بافتهای نو، شهرکهن را به فراموشی سپرد و روند تبدیل بافت کهن به بافت فرسوده شهری را تسریع نمود.

محلات شهرهای تاریخی ایران، که روزگاری محل تبلور بویایی اجتماعی و اقتصادی در حیات شهری بوده‌اند، اکنون به سبب عدم معاصر سازی کالبد و فعالیت‌های موجود در آن به آسیب‌های متعددی مبتلا شده‌اند. این آسیبها سبب شده است تا محلات کهن این شهرها از جمعیت اصلی خود خالی شده و جمعیت ساکن در آنها به نقاط دیگری از شهر که معمولاً بافتهای تازه توسعه یافته شهری، آن هم با الگوی مدرن است جابجا شوند. این نقاط سکونتگاهی جدید در بهترین حالت، الگوهای کلاسیک تقسیمات شهری چون واحد همسایگی را مورد توجه و کاربرد قرار داده و بی اعتنا به پیشینه بلند محلات ایرانی توسعه یافته‌اند.

این بافتهای جدید، به سبب عدم برخورداری از مختصات اجتماعی، اقتصادی و کالبدی _ فضایی محله، به هیچ وجه دارای ماهیت محله‌ای (در قالب تعریف‌های معمول از محله)، نبوده و به شدت به ضعف هویت محله‌ای دچار می‌باشند. جالب آنکه در کنار یا پیرامون این بافتهای توسعه یافته شهری، سکونتگاه‌های غیر رسمی مشاهده می‌شوند که به سبب تلاش جهت حفظ سکونتگاه، از نوعی همبستگی درونی که از مختصات مهم محله محسوب می‌شود، برخوردارند که در حال حاضر در ارتباط با ایفای نقش و کارکردهای محله (در مفهوم اصیل آن) با مشکل مواجه هستند.

ریشه‌یابی این مشکلات سبب خواهد شد تا به بازشناسی مفهوم محله دست بزنیم و در نتیجه به این واقعیت دست یابیم که مفهوم و معنای محله در زندگی امروز، دارای ماهیت متفاوتی از گذشته می‌باشد. همین تغییر مفهومی که با تغییرات دیگری در نقش‌ها و کارکردها، سازمان کالبدی و فضایی و... محله همراه شده است، خود می‌تواند دلیلی بر ناسازی مفهومی محله در معنای کهن آن با زندگی مدرن و پسا مدرن امروزی باشد. پس اگر حل این ناسازی محقق شود، می‌تواند به معاصر سازی مفهومی محله یعنی دستیابی به مفهومی جدید از محله با اتکا به آنچه دیروز بوده و آنچه امروز باید باشد دست یابیم. مفهوم باز تولیدی محله باید ماهیت جامع و مانع داشته باشد، در

¹ New Urbanism

ارتباط با روش‌های سکونتی امروز پاسخگو بوده و درعین حال ارتباط خود را با پیشینه تاریخی محلات شهری ایران قطع ننماید.

۱-۱- بیان مسئله

به نظر می‌رسد که بافت‌های قدیمی تعداد زیادی از شهرها از چرخه رشد و توسعه در شهر بازمانده‌اند. از سوی دیگر این مناطق دارای توانمندی‌ها و پتانسیل‌های نهفته‌ای هستند که می‌توانند در جهت توسعه شهر در ظرفیت‌های بسیار بالایی ایفای نقش نمایند.

بنابراین پیش از آنکه معضلات بافت‌های فرسوده شهرها به شکل دیگری نمود پیدا کند باید با روشی هدفمند و اصولی در برخورد با این مسئله اقداماتی صورت گیرد تا با تعیین اهداف قابل حصول و تدوین راهبردها و راهکارهای اجرایی امکان احیا ارزش‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را در این بافت‌ها فراهم سازد. بهره‌برداری از تمامی پتانسیل‌های موجود در شهر و بهینه‌سازی وضعیت موجود به منظور افزایش بهره‌وری یکی از دلایل منطقی پرداختن به تجدید حیات بافتهای شهری است، مسئله دیگر این است که باید به توسعه از درون، یعنی رونق بخشیدن به مراکز شهرها نیز بها داد. مراکز و محلاتی که بخش عمده‌ای از بافت آن دچار فرسودگی شده، کمبود در برخی سرانه‌های کاربری‌های شهری، فقدان سلسله مراتب مناسب در شبکه ارتباطی، وجود کاربری‌های ناسازگار، فقدان فضای سبز کافی و عدم رعایت ضوابط و استانداردهای افزایش تراکم (بلندمرتبه‌سازی) و بدنه‌های فرسوده و ضعیف ابنیه، به جهت قدمت بناها و استفاده از مصالح نامناسب از مسائل و مشکلات قابل مشاهده در چنین بافتهایی است (توسلی، ۱۳۸۰: ۷۴). مهم‌ترین مسئله بافت کهن را می‌توان عدم پاسخگویی شهر قدیم به نیازهای زندگی معاصر دانست. چنین به نظر می‌رسد؛ بهتر است پیش از آنکه معضلات کنونی بافت قدیم به بحران‌های شهری تبدیل شود و جدایی شهر قدیم از شهر معاصر به تقابل این دو منجر شود، روشی هدفمند و اصولی در برخورد با این بخش از شهر اتخاذ گردد (بوچانی، ۱۳۸۳: ۱۸).

بافتهای قدیمی شهرها توان تطبیق با شیوه زندگی مطرح شده توسط مدرنیسم را نداشته و کارایی لازم را از دست داده‌اند و در حقیقت بافتهای فرسوده بزرگ‌ترین آموزشگاهی است که دائماً نیاز به خلاقیت و تفکری نوین در جهت نوسازی دارد (عندلیب، ۱۳۸۹: ۴۷). ضروری است که برخوردی درخور توجه برای حل مشکلات این بافت‌ها به صورتی بنیادین نمود تا بتوان شور زندگی شهری را که حق مسلم هر شهروند می‌باشد به آن‌ها باز گرداند. (حسنی و روشنی، ۱۳۸۹: ۷۸). نوشهرسازی سعی در تجدید حیات بافتهای شهری از طریق بهره‌گیری از ویژگی‌های تاریخی و بومی آن‌ها دارد. نوشهرسازی بطورکلی مجموعه‌ای از اصول شهری است که ساختمان‌های دارای سبک نو- سنتی را برای شکل دادن به محله‌های نسبتاً پرتراکم، قابل پیاده‌روی و دارای کاربری مختلط پیشنهاد می‌کند. اگر چه نوشهرسازی ذاتاً با توسعه‌های مسکونی جدید مرتبط است، اما همواره بر توسعه درون بافت و شهرسازی در ارتباط با حومه‌های موجود تأکید می‌کند. نوشهرسازی آمیزه‌ای از سبک معماری، رشد هوشمند، مخالفت با توسعه‌های پراکنده و شهرسازی پایدار مبتنی بر حمل و نقل عمومی است (Marshall, 2003).

نوشهرگرایی در حال حاضر به‌عنوان پایه‌ای نظری و هدایت‌گر در تدوین ضوابط و مقررات توسعه بسیاری از شهرهای آمریکایی بکار گرفته می‌شود. در حال حاضر ۳۰۰ طرح نوشهرگرایی در کشور آمریکا در حال ساخت و یا

تکمیل است. اما در ایران، عدم اقبال به سوی اصول نوشهرگرایی و تمایل به شناخت بیشتر آن اصول بسیار شدید است، چراکه این جنبش به دنبال حل مسائل شهری و ارائه راهبردی برای احیای شهر، پیکربندی مجدد حومه‌های بی پیکر و محافظت از محیط ریشه دوانیده و طبیعی است. با توجه به اصول کلی نوشهرگرایی به نظر می‌رسد می‌توان اصول و قواعد آن را با شرایط خاص بافت‌های فرسود در ایران تطبیق داد که این اصول عبارتند از: قابلیت پیاده‌روی، ایجاد کاربری‌های مختلط، ایجاد گونه‌های مختلف مسکن در بافت، حفظ و تقویت ساختارهای سنتی، بهبود کیفیت طراحی و معماری، استفاده از مشارکت ساکنان، تقویت حمل و نقل عمومی و ... می‌باشد. (دانش و مژده‌ی، ۱۳۸۷: ۱۳۵).

موضوع این پژوهش بررسی اصول نوشهرگرایی در برنامه‌ریزی محله‌های شهری به‌عنوان یکی از مهم‌ترین الگوهای اخیر برنامه‌ریزی در محله‌های محمودآباد سفلی و سالم آباد (محلات ۲ و ۴ که در ناحیه یک واقع شده‌اند و بخشی از بافت فرسوده شهر یاسوج در آن قرار گرفته است) می‌باشد.

۱-۲- اهمیت و ضرورت

آنچه ما امروز از آن به‌عنوان بافت قدیمی یاد می‌کنیم سالها و شاید قرن‌ها بود که محل سکون و آرامش مردمان ساکن در شهرها را فراهم می‌کرد. بازگشت به مقتضیات فرهنگی و اجتماعی روزگار قدیم برای احیای این بافتها نه لازم و نه امکان‌پذیر است. پس معاصر سازی و تطابق امکانات و کیفیت شهری این بافتها با نیازهای امروزی می‌تواند راهبرد احیای چنین بافتهایی تلقی گردد.

نگاهی به مسائل و معضلاتی که بافت‌های قدیمی چه مستقیماً با آن دست به‌گریبان هستند و چه به‌طور غیرمستقیم در ایجاد و تقویت آن‌ها نقش دارند نشان می‌دهد که نه باید و نه می‌توان این بافتها را به لحاظ موقعیت مکانی خاص خود به دست فراموشی سپرد. این بافتها چه از نظر ارزش زمین به‌عنوان مناسب‌ترین مکان برای استقرار عرصه‌های کار و فعالیت و چه از نظر ارزش‌های توریستی و گردشگری از ارزشمندترین زمین‌های شهری بشمار می‌آید. به نظر می‌رسد که بافت‌های فرسوده از چرخه رشد و توسعه در شهر بازمانده‌اند. از سوی دیگر این مناطق دارای توانمندی‌ها و پتانسیل‌های نهفته‌ای هستند که می‌توانند در جهت توسعه شهر در ظرفیت‌های بسیار بالایی ایفای نقش نمایند.

بنابراین پیش از آنکه معضلات بافت‌های فرسوده به شکل دیگری نمود پیدا کند باید با روشی هدفمند و اصولی در برخورد با این مسئله اقداماتی صورت گیرد تا با تعیین اهداف قابل حصول و تدوین راهبردها و راهکارهای اجرایی امکان احیا ارزش‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را در این بافت‌ها فراهم سازد. در این مسیر، تجدید حیات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی نیز به تبع از تغییرات کالبدی در متن شهر صورت می‌پذیرد. ضرورت مداخله در این بافت‌ها امری بدیهی و روشن است، آنچه باید مشخص شود چگونگی و روش‌های مداخله در این بافت‌ها می‌باشد. تئوری‌های جدید شهرسازی با یک بینش انتقادی نسبت به شهرسازی مدرنیستی تلاش در تأثیر بر رفتارهای فردی و اجتماعی و ارتقای مفاهیمی چون اجتماعات انسانی و کیفیت زندگی دارند.

یکی از تئوری‌های جدید طراحی و برنامه‌ریزی شهری "نو شهرسازی" می‌باشد که شامل طرح‌های سنتی و تلفیق آن با حساسیت‌های دوران مدرن است. اگر چه اصول شهرسازی جدید در ابتدای امر برای طراحی محلات مسکونی

جدید تدوین شده‌اند، اما به علت عدم وابستگی به مکان یا زمان خاص می‌توانند در ارتقاء کیفیت هر بافت شهری به کار آیند؛ چه در طراحی بخش‌های جدید شهر و چه در ارتقاء کیفیت سکونت‌ی مناطق ساخته شده و توسعه یافته.

۱-۳- اهداف تحقیق

این پژوهش در پی آنست تا ضمن بازخوانی مفاهیم و مبانی نوشهرگرایی به‌عنوان رویکردی نوین و با بازتعریف مفهومی چون محله در بافت‌های فرسوده با انگیزه تقویت تعاملات و همبستگی‌های موجود اجتماعی، زمینه ارتقاء کیفیت زیست و سکونت در فضا را فراهم سازد. پژوهش حاضر بر آنست تا با تأکید بر اصول نوشهرگرایی و استفاده از سرمایه اجتماعی و کالبدی موجود موجبات ارتقاء سکونت را فراهم آورده و کیفیت‌های زیست را افزایش دهد. پایان نامه پیش رو تلاش دارد تا راهکارهایی ارائه دهد که موجبات ارتقاء کیفیت و نفوذپذیری بافت را که هم‌اکنون میسر نیست، امکان‌پذیر سازد.

هدف کلی:

۱. تدوین مجموعه‌ای از راهبردها و راهکارهای مداخله در بافت‌های فرسوده شهری با استفاده از اصول شهرسازی جدید

اهداف علمی:

۱. امکان‌سنجی بکارگیری نوشهرگرایی در احیای محدوده مورد مطالعه

اهداف کاربردی:

۱. تدوین راهبردهای طراحی مجدد و افزایش کیفیت زندگی در محدوده مورد مطالعه

۱-۴- پیشینه پژوهش

الگوی شهرسازی جدید در اواخر قرن بیستم از طرف شهرسازی چون پیتر کالتروپ، آندراش دوانی و الیزابت پلاترزیبرک وارد برنامه‌ریزی شهری شده است. کنفرانس شهرسازی جدید از سال ۱۹۹۳ میلادی به‌طور منظم هر سال برگزار می‌شود، ولی برای اولین بار در طول تاریخ برنامه‌ریزی شهری کاربرد شهرسازی جدید در بهسازی محلات قدیمی بر اساس چهارمین کنفرانس شهرسازی جدید که در سال ۱۹۶۶ میلادی در شهر چارلستون ایالت متحده برگزار شد (حبیبی، ۱۳۸۲: ۲۸).

تا کنون مطالعات مختلفی درباره رویکرد نوشهرگرایی به‌ویژه در سطح جهانی انجام شده است.

چهار نمونه از تجربیات موفق نوشهرگرایان در زمینه احیای بافت‌های قدیمی شهر پیتسبورگ در مقاله‌ای تحت عنوان نوشهرسازی در شهر درونی ارئه شده، این تجربیات مربوط به نوسازی و بازسازی محلات این شهر می‌باشد. همچنین در خصوص اصول و معیارهای نوشهرگرایی، کتابی هم تحت عنوان منشور نوشهرگرایی توسط انتشارات شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری ترجمه شده است. همچنین در دهه ۱۹۸۰ میلادی تعداد زیادی از معماران و شهرسازان آمریکایی از فرسودگی و زوال مراکز شهری و افزایش فزاینده جوامع محلی که پراکنده و متفرق، وابسته به اتومبیل و دارای فاصله با مراکز شهری بودند، اظهار نارضایتی کردند. در سالهای پایانی دهه ۱۹۸۰ و ابتدای دهه ۱۹۹۰ این ارضایتی منجر به ظهور جنبش نوشهرگرایی شد (Lehrer, 2004).

حاجی پور، (۱۳۸۵) در مقاله‌ای با عنوان «برنامه‌ریزی محله - مبنا رهیافتی کارآمد در ایجاد مدیریت شهری پایدار» در پی تبیین نقش و جایگاه رهیافت محله مبنا به منظور استفاده از آن در نظام برنامه‌ریزی و مدیریت شهری است. سعی دارد که ضمن توضیح اجمالی چگونگی تغییر و تحول در پارادایم شهرسازی؛ عوامل بروز و ظهور نگرش جدید به مدیریت و برنامه‌ریزی شهری را بررسی و مشخصه‌های رویکرد جدید را تبیین کرده و ظرفیت‌های آن را در نظام مدیریت شهری ارائه نماید.

شاهدوستی (۱۳۸۵) در مقاله‌ای تحت عنوان نوشهرسازی و الگوی توسعه شهری حمل و نقل محور در پی بیان این مطلب است که نوشهرگرایی، مراکز و فضاهای عمومی را به‌عنوان عرصه اجتماعی شهر و محل تعاملات اجتماعی می‌داند که باعث ایجاد سرزندگی در ساکنین می‌گردد.

فروزنده (۱۳۸۹) در دانشگاه تربیت مدرس (دانشکده هنر و معماری)، پایان‌نامه‌ای را با عنوان «برنامه‌ریزی محله محور در بافتهای فرسوده شهری بر پایه رویکرد نوشهرگرایی» مطالعه موردی: محله سنگلج تهران" دفاع کرد. در این پایان نامه با ارائه تعاریف متعدد از سرمایه اجتماعی، ابعاد و شاخص‌های آن، به کاربرد مشارکت مردم در توسعه محله سنگلج پرداخته است.

۱-۵- سؤال‌ها و فرضیات

اصلی‌ترین سؤالات این است که ۱. آیا بکارگیری اصول نوشهرگرایی می‌تواند باعث ارتقاء کیفیت سکونت و حیات شهری در محلات محمودآبادسفلی و سالم آباد شود؟
۲. کدام یک از اصول نوشهرگرایی می‌تواند نقش موثرتری در بهسازی محلات محمودآباد سفلی و سالم آباد شهر یاسوج داشته باشد؟
در پاسخ به این سؤالات فرضیه‌های زیر تدوین شده است:

۱. بکارگیری اصول نوشهرگرایی می‌تواند باعث ارتقاء کیفیت سکونت و حیات شهری در محلات محمودآبادسفلی و سالم آباد شود.

۲. تقویت حمل و نقل عمومی و فضاهای سبز (به‌عنوان یکی از اصول نوشهرگرایی) نقش موثرتری در بهسازی محلات محمودآبادسفلی و سالم آباد شهر یاسوج دارد.

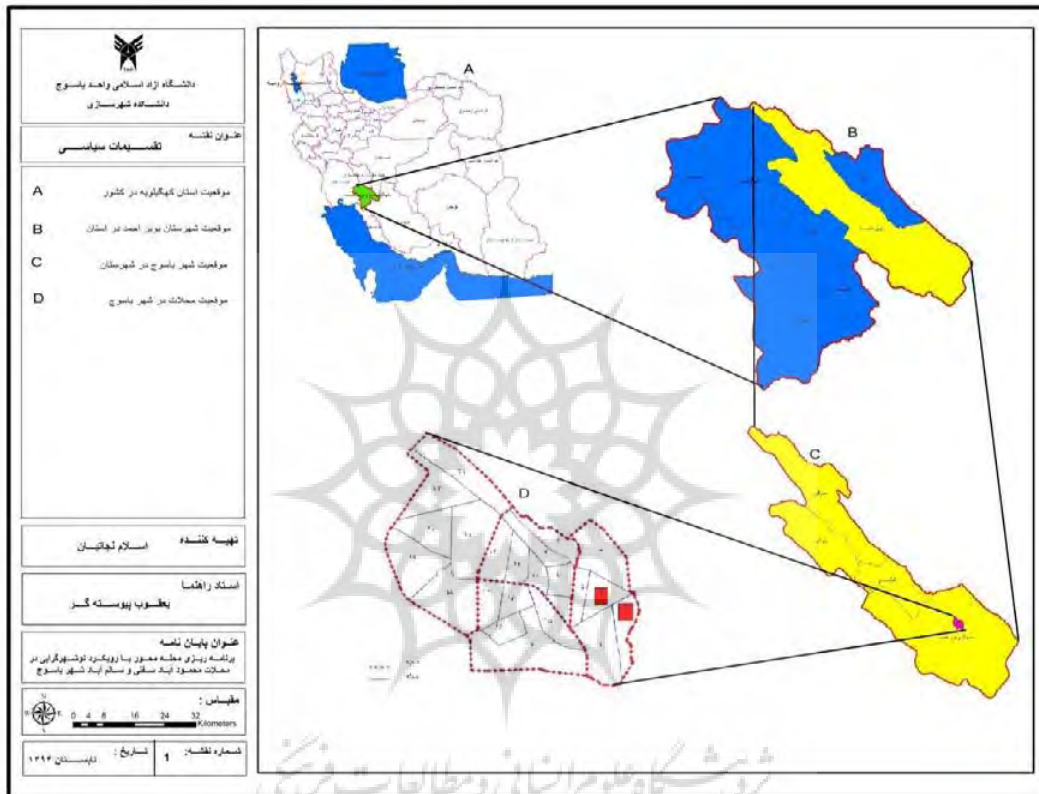
۱-۶- روش تحقیق و مراحل آن

روش تحقیق در این پژوهش بر اساس اهداف کاربردی و بر اساس ماهیت تحلیلی - توصیفی، موردی می‌باشد که به روش پرسشنامه‌ای با نوع نمونه‌گیری تصادفی در سطح دو محله مورد مطالعه اجرا می‌شود و سپس با استفاده از نرم‌افزار SPSS excel داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند.

۱-۷- محدوده پژوهش

فضای مورد مطالعه، بخشی از پیکره شهر یاسوج و بافت فرسوده آن می‌باشد. این محدوده ۱۲۲ هکتار از کل مساحت شهر را در بر می‌گیرد. محلات مورد مطالعه در ناحیه یک قرار دارند که در محله سالم آباد فضاهای درمانی و معابر از وضعیت مناسبی برخوردارند ولی در کاربری‌های ورزشی، فرهنگی، مذهبی، آموزشی و فضای سبز این

ناحیه دچار کمبود است. در محله محمودآباد سفلی فضاهای درمانی و معابر از وضعیت مناسبی برخوردارند لیکن در کاربری‌های ورزشی، فرهنگی، فضای سبز و آموزشی دچار کمبود می‌باشد. جمعیت محلات در سال ۱۳۸۵ معادل ۸۵۶۱ نفر می‌باشد. محلات مورد مطالعه از قدیمی‌ترین محلات شهر یاسوج می‌باشند که در آن کیفیت‌های سکونتی به علت عدم استحکام بنا، در قسمت‌هایی از بافت به دلیل نداشتن دسترسی مناسب و عمدتاً بسیار باریک و ناکارآمد و... تا حدودی کاهش یافته است. (مهندسین مشاور آمود، ۱۸).

شکل شماره ۱: موقعیت محلات مورد مطالعه در شهر یاسوج

۲- مفاهیم، دیدگاه‌ها و مبانی نظری

۲-۱- محله و محله-محوری

همانطور که در تعریف‌های به عمل آمده از شهر، تنوع و گوناگونی فراوانی که بیشتر به سبب تلاش رشته‌های مختلف در تعریف شهر است وجود دارد، تعاریف محله نیز از دیدگاه دانش‌های مختلفی که با این مفهوم شهری در ارتباطند تعریف شده است. به عبارت دیگر متخصصان در ارتباط با زمینه کار و فعالیت خود در علوم چون جغرافیا، جامعه‌شناسی، معماری و شهرسازی، برنامه‌ریزی مسکن، و ... تعاریفی متفاوت از محله ارائه داده‌اند «مفهوم محله در هر کشور تعریفی خاص خود دارد. به‌عنوان نمونه در مراکش، محله کمتر مفهوم اداری و تجاری دارد [و در عوض] دارای مفهومی سمبلیک است.» (ربانی، ۱۳۸۲: ۱۵۶)

چندوجهی بودن مفهوم محله متخصصین علوم مختلف را بر آن داشته تا هریک بر اساس تخصص خود نظرات خود را ابراز دارند: در اوایل قرن بیستم رابرت ایزراپارک و برگس محله را یک واحد اجتماعی و اکولوژیکی قابل برنامه‌ریزی تعریف نمودند. (Randolph, 1984:5). از جانبی کلر محله را مکانی با مرزهای فیزیکی و عادی (Keller, 1968:89) و موریس و هس محله را از اجتماع مکان و مردم با حس مشترک در یک محدوده‌ای که به سهولت برای مردم قابل تردد باشد معرفی نمودند (Morris and Hess, 1975: 6).

محله یا برزن به قسمتی از یک شهر یا روستا گفته می‌شود که نام، محدوده و مشخصات خود را داشته باشد. در محاوره‌های فارسی محله یک واحد اجتماعی و محل سکونت اقشاری از جامعه است که به‌ویژه از نظر اجتماعی دارای وجوه مشترک می‌باشند. به لحاظ معنایی محله جای حلول، فرود، جا و مکان می‌باشد (معین، ۱۳۶۲ ص ۳۹۲).

در ایران، محله‌ها کالبد سکونت و اشتغال ۱۲۵۰ - ۷۰۰ خانوار با دامنه نوسان شعاع دسترسی پیاده ۳۷۵ - ۳۰۰ متر (۵ - ۴ دقیقه پیاده) هستند که با عناصر شاخص فرهنگی (مسجد) و آموزشی (دبستان) تعریف می‌شود. هر محله، با شبکه سواره روی دور محله‌ای، از سایر محلات مجاور جدا و مستقل می‌گردد (حبیبی ۱۳۷۸ ص ۱۶).

اگرچه در گذشته در بسیاری از طرح‌های شهری مفهوم محله در ابعاد کالبدی و جمعیتی جست‌وجو می‌شد، اما به تدریج با مطالعه محله‌های قدیمی و دقت در ماهیت محله‌های مسکونی، این دیدگاه ایجاد شد که آنچه موجب شکل‌گیری محله‌ها می‌شود، نه صرفاً ابعاد کالبدی و جمعیتی آن‌ها، بلکه موضوعاتی مانند پیوندهای اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، قومی، اقتصادی یا عواملی از قبیل بستر طبیعی شهر نیز هستند (غروی الخوانساری، ۱۳۸۵ ص ۱۸).

۲-۲- چستی نوشهر گرایی

نوشهرگرایی واکنشی به رشد پراکنده شهرها و مبنایی برای پایداری رشد شهری، رشد هوشمند و حمل و نقل عمومی می‌باشد. نوشهرگرایی بن‌مایه جریان به سمت و سوی سلامتی اجتماعی و افزایش کیفیت زندگیست. نوشهرگرایی عبارت است از خلق یک زندگی بهتر برای آینده همه ما (ناصری، ۱۳۸۶، ص ۱۹). همچنین اصول برنامه‌ریزی است که محلات قابل زیست و قابل پیاده‌روی در یک محیط مساعد پیاده‌روی را به وجود می‌آورد (Hikichi, 2003; 3).

نوشهرگرایان معتقدند بازتولید سنت‌های برنامه‌ریزی و معماری می‌تواند به خلق مکان مطلوب‌تر برای زندگی و محلات خاطره‌انگیز و به‌یادماندنی منجر شود (مدنی پور، ۱۳۷۹:۳۱۰). نوشهرگرایان با انتقاد از توسعه حومه‌ها در حاشیه شهر بر ضرورت بازگشت به الگوی سنتی طراحی محلات مسکونی برای ایجاد جوامع پایدار و کارا تأکید می‌ورزند. گرچه حومه‌های شهری در این سالها محبوب بود و غالباً از نظم فضایی جالبی نیز برخوردار بودند، اما اجرای آن بسیار گران بوده و چیزی بیش از یک منطقه مسکونی منزوی که گاهی اوقات برخی خدمات محلی را در خود دارد نیست.

نداشتن یک مرکز خاص و گستردگی آن و همچنین نداشتن مقیاس انسانی باعث شده است که این شیوه شهرسازی نیاز به صرف منابع مالی عظیمی داشته باشد. همچنین به علت نیاز به وسیله نقلیه در بیشتر سفرهای خانگی و سفرهای رفت و برگشت به محل کار، مصرف سرانه اتومبیل بسیار بالا می‌باشد. اولین بار در دهه ۱۹۷۰ وقتی نوعی از توسعه

حومه‌ای اصلاح شده توسط تعدادی از معمارها مورد توجه قرار گرفت، اصول اولیه نوشهرگرایی شروع به شکل‌گیری کرد.

در ابتدای دهه ۱۹۸۰ نوشهرگرایان دسته کوچکی از معمارها و شهرسازها بودند که هدف آن‌ها کم کردن تأثیرگذاری اتومبیل بر زندگی روزمره ساکنین شهرهای آمریکا بود. آندره دوینی^۱، الیزابت پلیر زیبرک^۲ و پیتر کالتروپ^۳ چهره‌های پرحرارت و کاریزماتیک و تعدادی دیگر از نوشهرگرایان، مشکلات زندگی حاصل از توسعه حومه‌ای و امتیازات زندگی در بافتهای سنتی را در همایش‌ها و سخنرانی‌ها مطرح نمودند. در سال ۱۹۹۳ تحت عنوان کنگره‌ای برای نوشهرگرایی گرد هم آمدند و در سال ۱۹۹۶ بیانیه‌ای را با نام منشور نوشهرگرایی برای ارائه دیدگاه‌هایشان منتشر ساختند. آن‌ها به منظور نشان دادن اهداف خود، شهر جدید سی سایید در فلوریدا را طراحی و اجرا کردند که در آن از پیاده‌روها، هشتی‌های جلوی ورودی ساختمان‌ها، و دیگر عناصر یادآور شهرسازی قدیمی استفاده شده بود (عسگری، ۱۳۸۳ به نقل از سالک ۱۳۸۶: ۲۳).

در حالت کلی، نوشهرگرایی دیدگاهی شهرسازانه با ماهیت اجتماعی است که بر ایجاد بافت شهری با مقیاس انسانی تأکید دارد. البته هدف حذف اتومبیل از زندگی روزانه نیست، بلکه سعی می‌شود که پیاده‌ها، باوجود اتومبیل‌ها در سطح شهر، احساس ایمنی و آسایش، راحتی و رضایت نمایند. در نوشهرگرایی برخورد رودر رو از نزدیک مردم با همدیگر کاملاً مورد توجه قرار می‌گیرد. معمولاً در این رویکرد سعی می‌شود انواع خانه‌ها با کیفیت‌ها وسعت‌ها و نماهای مختلف در کنار هم قرار گیرند. معمولاً در این رویکرد سعی می‌شود انواع خانه‌ها با کیفیت‌ها وسعت‌ها و نماهای مختلف در کنار هم قرار گیرند. بنابراین اقشار مردم از طبقات درآمدی متفاوت در کنار هم در چنین محله‌هایی زندگی می‌کنند و اختلاط درآمدی و فرهنگی حاصل می‌شود. نوشهرگرایی به هیچ وجه نیازهای حیات مدرن و پسامدرن را رد نمی‌کند، بلکه می‌کوشد در جهت رفع آن‌ها راه‌حلهایی کالبدی، فنی و متناسب با حیات انسانی و حفظ محیط زیست با تأکید بر جایگاه فراموش شده انسان (نه اتومبیل) بیابد (ناصری، ۲۰: ۱۳۸۶).

جدول آتی فهرستی از کنگره‌های برگزار شده نوشهرسازی را به همراه موضوعات مورد طرح آن ارائه می‌نماید.

جدول شماره ۱: کنگره‌های نوشهرسازی

توضیحات	محل برگزاری	سال برگزاری	عنوان کنگره
موضوع اصلی: محله، بخش و کریدور	Alexandria, Virginia	۱۹۹۳	کنگره یکم
موضوع اصلی: ساختمان‌ها، بلوک‌ها و خیابان‌ها	Los Angeles, California	۱۹۹۴	کنگره دوم
موضوع اصلی: طبیعت، زیرساخت‌ها و منطقه	San Francisco, California	۱۹۹۵	کنگره سوم
تصویب منشور نوشهرسازی توسط شرکت‌کنندگان	Charleston, S.C.	۱۹۹۶	کنگره چهارم
نخستین کنگره بین‌المللی با حضور نمایندگان ۱۸ کشور	Toronto, Canada	۱۹۹۷	کنگره پنجم
موضوع اصلی: منطقه	Denver, Colorado	۱۹۹۸	کنگره ششم
موضوع اصلی: شهر درونی	Milwaukee, Wisconsin	۱۹۹۹	کنگره هفتم
موضوع اصلی: شرایط سیاسی	Portland, Oregon	۲۰۰۰	کنگره هشتم
موضوع اصلی: از محله تا منطقه...	New York City, New York	۲۰۰۱	کنگره نهم
موضوع اصلی: از حومه‌ها تا شهرهای کوچک	Miami, Fla.	۲۰۰۲	کنگره دهم
موضوع اصلی: از آرزوها تا واقعیت: شهر در حال ظهور	Washington, D.C.	۲۰۰۳	کنگره یازدهم
موضوع اصلی: شهر چند مرکزی	Pasadena, Calif.	۲۰۰۵	کنگره دوازدهم

منبع: www.nutimeline.net

¹ Andrés Duany

² Elizabeth Plater-Zyberk

³ Peter Calthorpe

۲-۳- اصول طراحی محله از دیدگاه نوشهرسازی:

۱. قابلیت پیاده‌روی (Walkability):

بسیاری از فعالیت‌های روزمره باید در فواصل پیاده‌روی اتفاق بیافتد، این ویژگی به کسانی که رانندگی نمی‌کنند به‌ویژه کهن‌سالان و جوانان استقلال می‌بخشد. شبکه‌های درهم‌تنیده خیابان‌ها باید به‌گونه‌ای طراحی شوند که پیاده‌روی را ترغیب کرده و سفرهایی که با استفاده از خودرو انجام می‌شوند را چه از نظر تعداد سفر و چه از نظر مسافت، کاهش دهند و از این راه به حفظ انرژی کمک کنند.

۲. ارتباط پذیری (Connectivity):

شبکه خیابان‌های به‌هم‌پیوسته که ترافیک را توزیع می‌کند و پیاده‌روی را آسانتر می‌نماید.

سلسله مراتبی از خیابان‌های باریک، کم عرض، بلوارها و کوچه‌ها

شبکه پیاده و قلمرو عمومی دارای کیفیت بالا که پیاده‌روی را لذت‌بخش می‌کند.

۳. کاربری مختلط و تنوع (Mixed Use & Diversity):

ترکیبی از فروشگاه‌ها، دفاتر کار، آپارتمان‌ها و خانه‌ها در محدوده طراحی، کاربری مختلط در محلات، بلوک‌ها و ساختمان‌ها

تنوع افراد از گروه‌های سنی، طبقات، فرهنگ و نژادهای مختلف

جوامعی که بر اساس اصول نوشهرسازی شکل گرفته‌اند در ایجاد فرصت‌های شغلی در دوران اقتصاد پس‌اصنعتی که مبتنی بر بنگاه‌های تجاری کوچک، کسب و کارهای خانگی، تجارت الکترونیک و مشاغل پاره وقت چندگانه است، بسیار موفق‌اند. برای ایجاد فرصت‌های کافی برای رشد نرخ اشتغال باید ۳۰ درصد یک هسته شهری یا محله‌ای که دارای کاربری‌های مختلط است به مراکز کاری اختصاص یابد. وجود گونه‌های متنوع ساختمانی با فضاهایی برای توسعه و تحول تدریجی از دیگر ملزومات این هسته‌هاست.

۴. مسکن مختلط (Mixed Housing):

گونه‌ها، اندازه‌ها و قیمت‌های مختلف واحدهای مسکونی در قرابت بیشتری با یکدیگر قرار می‌گیرند.

جوامع محلی باید محلاتی را خلق کنند که امکان ایجاد تنوعی از گونه‌های ساختمانی مختلف را فراهم کرده و هم‌زمان امکان استفاده آسان و راحت از پهنه‌های خرید را میسر سازند.

۵. معماری و طراحی شهری با کیفیت (Quality Architecture & Urban Design):

تأکید بر زیبایی، زیبایی‌شناسی، آسایش انسان و خلق حس مکان، تعیین مکان کاربری و اماکن مدنی در اجتماع به‌طور ویژه، معماری با مقیاس انسانی و محیط پیرامونی زیبا سبب نوازش روح انسان می‌شود.

مهم‌ترین وظیفه طراحی شهری احیای یک محیط عمومی و پر تنوع است. محیط‌ها ترکیبی پیچیده و زنده‌اند و هدف ما باید تولید محیط‌هایی باشد که از طبیعتی با کاربری‌های ترکیب شده و شخصیتی غنی و متنوع و آگاهانه برخوردار باشند. (تیبالدز، ۱۳۸۵، ص ۲۸).

۶. ساختار سنتی محلات (Traditional Neighborhood Structure):

مؤلفه‌های بنیادین نوشهرسازی حقیقی محله، پهنه یا ناحیه و محور شهری است. محلات محدوده‌های شهری هستند که دارای گستره متعادلی از فعالیت‌های انسانی باشند. پهنه‌ها یا نواحی محدوده‌های شهری هستند که بر حول یک فعالیت اصلی و عمده از قبیل یک پردیس دانشگاهی سازمان یافته، استوارند و محورهای شهری سامانه‌هایی خطی از حمل و نقل یا فضای سبز هستند که موجب ارتباط یا انفصال محلات و پهنه‌ها هستند. (پلاتر زیبرک، ۷۹)

۷. تراکم افزایش یافته (Increased Density):

ساختمان واحدهای مسکونی، مغازه‌ها و خدمات بیشتر و نزدیک‌تر به هم که سبب آسان شدن پیاده‌روی می‌شود، به منظور فراهم کردن کاربرد کارایی خدمات و منابع و برای خلق مکانی راحت، مطبوع و مناسب برای زندگی جین جکوبز معتقد است که نیروی حیات، انرژی و زندگی شهری در نتیجه تراکم جمعیتی و داشتن همسایگان مختلف حاصل می‌گردد. (Grant, 2006,52)

۸. حمل‌ونقل هوشمند (Smart Transportation)

شبکه‌ای از سیستم‌های ریلی دارای کیفیت بالا که شهرها، شهر کوچک‌ها و محلات را به یکدیگر متصل می‌کند. طراحی حامی افراد پیاده (pedestrian friendly) که سبب تشویق به استفاده بیشتر از دوچرخه، اسکیت،... و پیاده‌روی به‌عنوان روشی برای رفت‌وآمد روزمره می‌شود

۹. پایداری (Sustainability):

اثرات جانبی زیست محیطی حداقل برای توسعه و اجرای آن
تکنولوژی‌های حامی محیط زیست که به محیط زیست و ارزش‌های سیستم‌های طبیعی احترام می‌گذارد.
کارایی انرژی

استفاده کمتر از سوخت‌های فسیلی

پیاده‌روی بیشتر، رانندگی کمتر (تیبالدز، ۵۹:۱۳۸۵).

۱۰. کیفیت زندگی (Quality Of Life):

به‌طور کلی کیفیت چگونگی یک پدیده است که تأثیر عقلانی-عاطفی خاصی بر انسان می‌گذارد و منظور از آن اولاً خاصیت‌ها و ویژگی‌های اصلی یک چیز و ثانیاً کلیت و نظامی از جزء کیفیت‌هایی است که یک چیز را به وجود آورده‌اند. (پاکزاد، ۱۳۸۶، ص ۷۰) مقالاتی در باب طراحی شهری برخی از ویژگی‌های یک فضا نقش اساسی‌تری دارند که به آن‌ها ویژگی‌های اساسی یا کیفیت آن فضا گفته می‌شود. این کیفیت‌ها که قابل ادراک هستند می‌توانند حاصل فرم یا عملکرد یا معنای آن عینیت باشند:

۱- کیفیت‌های صوری یا ظاهری (فرمال)

۲- کیفیت‌های عملکردی

۳- کیفیت‌های معنایی

۲-۴- تأثیر به کارگیری اصول نوشهرگرایی در احیای بافت‌های کهن ناکارآمد

با توجه به انطباق اصول نوشهرگرایی و معیارهایی که فضاهای بافت‌های قدیمی شهرهای ایران را شکل داده‌اند، چنین به نظر می‌رسد که می‌توان در بهسازی، نوسازی و حتی بازسازی چنین بافت‌هایی اصول و قواعد نوشهرگرایی را به کار بست. در این میان، هرگونه مداخله در چنین بافت‌هایی باید با توجه به ویژگی‌های محیطی، بسترهای فرهنگی و اجتماعی و حول محور حفظ کلیه ارزشهای کالبدی، اجتماعی و فرهنگی بافت صورت پذیرد. در این قسمت به ابعاد مختلف احیا (احیای اقتصادی، احیای اجتماعی و احیای کالبدی) بافت‌های تاریخی در جدول زیر اشاره می‌کنیم:

جدول شماره ۲: تأثیر بکارگیری اصول نوشهرگرایی در احیای بافت‌های فرسوده و کهن شهری

نوشهرگرایی	احیای اقتصادی	احیای اجتماعی	احیای کالبدی
پیاده‌روی	بازگشت فعالیت به حاشیه مسیر پیاده - احیای بازار قدیمی و گذرهای محلات - جذب گردشگران و تأمین یک منبع درآمد	- افزایش حضور مردم در خیابان - افزایش برخوردها و تعاملات اجتماعی - افزایش نظارت اجتماعی و تأمین امنیت - احساس هویت فردی و احساس تعلق به مکان	- افزایش مطلوبیت بافت و تداوم فرایند حفاظت - نوسازی عناصر شهری و ابنیه مسیرهای پیاده برای جذب مردم
ارتباط پذیری	از طریق ایجاد جذابیت برای حضور مردم در بافت و جذب گردشگران می‌تواند در احیای اقتصادی یاری‌رسان باشد.	- برقراری ارتباط محلات با ساختار اصلی شهر مهجوریت بافت‌های تاریخی را از بین می‌برد - ارتباط بین عناصر سازنده محله و ارتباط بل سایر محلات امکان برقراری تعاملات اجتماعی را فزونی می‌بخشد.	- تقویت ارتباط عناصر شهری و ایجاد فضای شهری منسجم - امتزاج پوستگی عملکردی و فضایی - تقویت هویت بصری و ارتقاء خوانایی بافت
کاربری مختلط و تنوع	- افزایش جذابیت بافت و حضور گسترده‌تر مردم و گردشگران - افزایش توان رقابتی شهر دورنی و ایجاد ارزش افزوده	- ایجاد تنوع در نوع مخاطبان فضاهای شهری - حضور گروه‌های سنتی، درآمدی و اجتماع متنوع - افزایش نظارت اجتماعی و امنیت - افزایش تعاملات اجتماعی	
مسکن مختلط	- ایجاد تنوع در قیمت مسکن و امکان جذب طیف گسترده‌تری از مردم - امکان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، عمومی و دولتی	- توانمندسازی ساکنین اصلی و احیای هویت اجتماعی - فراهم نمودن امکان مشارکت شهروندان در احیای بافت - امکان همزیستی اعضای خانواده در طول زمان	- ایجاد تنوع بصری از طریق تنوع در معماری و تراکم
معماری و طراحی شهری با کیفیت	معاصر سازی بافت از طریق معماری و طراحی شهری با کیفیت باعث دوباره فعالیت‌های شهری می‌شود. کیفیت مطلوب ساختمان‌های مسکونی باعث جذب اقبال متوسط و مرفه جامعه می‌گردد.	- تقویت هویت بافت و حس تعلق به مکان - ایجاد امکان نظارت اجتماعی و کاهش جرم و بزهکاری - ایجاد حس اعتماد، شخصیت و منزلت در ساکنین بافت	- سرمت ساختمانهای بالارزش و معاصر سازی بناهای آسیب دیده - کیفیت معماری ساختمان‌های نوساز موجب احیای کالبدی خواهد شد. ایجاد هماهنگی بین ساختمان‌های جدید و بافت شهری برقراری انتظام بین عناصر شهری
ساختار محلات	ایجاد محلات سرزنده و پرنشاط - ایجاد فضایی برای تبلور تظاهرات و تعاملات اجتماعی - ایجاد تصور ذهنی از حدود محله و حس تعلق به مکان		
تراکم افزایش یافته	- کاهش نیاز به استفاده اتومبیل - احداث تعداد بیشتری از واحدهای مسکونی در واحد سطح - مطلوبیت بافت به علت تمرکز خدمات مورد نیاز و ایجاد ارزش افزوده در بافت - صرفه‌جویی ناشی از تمرکز فعالیت برای ساکنین	افزایش جمعیت و ارتقا پویایی و سرزندگی - افزایش سفرهای پیاده و در نتیجه آن تعامل اجتماعی - حضور مردم در بافت و ارتقا سطح امنیت و نظارت	
حمل و نقل کارآمد	کاهش استفاده از اتومبیل و صرفه‌جویی ناشی از آن - افزایش مطلوبیت بافت برای اقشاری که امکان داشتن اتومبیل شخصی را ندارند.	تقویت قابلیت پیاده‌روی و حضور مردم در بافت	- کاهش نیاز به ورود اتومبیل به بافت و جلوگیری از تخریب بافت - محیط آرام و امکان اختصاص فضای تردد و وسائل نقلیه به فضای سبز
پایداری	- کاهش مصرف سوخت و هزینه آن - کاهش هزینه کنترل آلودگی‌ها - استفاده از مصالح بوم آورد	ایجاد بافتی هماهنگ و فادار به ویژگی‌های بومی	

۳- تحلیل پرسشنامه

روش‌های آماری به کار گرفته شده در این پژوهش به ترتیب عبارتند از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی. در روش‌های آماری توصیفی از میانگین، جداول فراوانی، درصد‌های فراوانی، نمودارها و... و در آمار استنباطی از روش مقایسه‌ای استفاده می‌گردد. در این پژوهش برای بررسی و تحلیل فرضیه اول از آزمون T تک نمونه استفاده کرده‌ایم. میانگین فرضی را در این آزمون ۳ در نظر گرفته‌ایم و چنانچه میانگین نمرات اعضای نمونه اختلاف معنی‌داری در جهت بیشتر بودن با میانگین فرضی (در اینجا ۳) داشته باشد، فرضیه مورد پژوهش ما مورد تأیید قرار می‌گیرد. قابل ذکر است در این پژوهش نمرات متغیرها دارای توزیع نرمال بوده و تحلیل‌ها از نوع آمار پارامتریک می‌باشد. در بسیاری از پژوهش‌ها، هدف بررسی اختلاف یک گروه با یک مقدار ثابت است. در مواردی از این قبیل براساس شرایط و نوع داده‌ها از آزمون پارامتری، t یک نمونه‌ای، دو نمونه‌ای و آزمون‌های غیرپارامتری مثل آزمون دو جمله‌ای، کای اسکور و غیره استفاده می‌شود. براساس نوع داده‌ها که رتبه‌ای و انحراف معیار مشخص دارند از آزمون t یک نمونه‌ای استفاده شده است. توزیع t به درجه آزادی بستگی دارد، هرچه درجه آزادی بیشتر شود توزیع t به توزیع نرمال استاندارد نزدیک‌تر می‌شود.

برای تصمیم‌گیری در مورد رد یا قبول فرضیه‌ها با توجه به مقدار p -value و آماره t عمل می‌کنیم. بدین صورت که اگر p -value $< t$ باشد فرض H_0 رد و در غیر این صورت فرض H_0 پذیرفته می‌شود. در زیر به تحلیل و سنجش هر کدام از شاخص‌های نوشهرگرایی می‌پردازیم:

قابلیت پیاده‌روی

برنامه‌ریزی برای عابرین پیاده با آفرینش شبکه‌ای درهم تنیده از خیابان‌ها، معابری که از میان بلوک‌ها عبور می‌کنند، کوچه‌ها، پارک‌های کوچک و مسیرهایی که گزینه‌های متعددی را برای دستیابی به مکانی خاص فراهم می‌کنند، شروع می‌شود. این شبکه باید مردم را به سوی مغازه‌ها و خدمات رهنمون کرده و این حس را که پیاده‌روی به مراتب از رانندگی و توقف کردن راحت‌تر است، ارتقا دهد. بلوک‌ها باید کوچک باشند تا عابرین پیاده بتوانند پیرامون یا از میان آن‌ها به سرعت حرکت کنند. ساکنان محلات محمودآباد سفلی و سالم آباد براین باورند که طراحی کوچه‌ها و خیابان‌ها به گونه‌ای است که قابلیت پیاده‌روی در آن‌ها را نسبتاً مطلوب می‌کند. همانطور که در نتایج جدول زیر نشان می‌دهد میانگین محاسبه شده برای قابلیت پیاده‌روی (۳/۳۰) بیشتر از میانگین مطلوب (۳) است. از آنجاکه سطح اطمینان نیز کمتر از ۰/۰۵ است می‌توان گفت که نظرات ساکنان بسیار به هم نزدیک بوده و از لحاظ آماری معنادار است.

جدول شماره ۳: میزان آماره t در رابطه با قابلیت پیاده‌روی

معیار	تعداد جامعه نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای میانگین
	۳۲۵	۳/۳۰	۰/۳۱۷	۰/۰۱۷
قابلیت پیاده‌روی	مقدار t	درجه آزادی	سطح اطمینان	کمترین
	۱۷/۳۱	۳۲۴	۰/۰۰۰	۰/۲۷
				بیشترین
				۰/۳۳

ارزش تی: ۳

منبع: یافته‌های پژوهش

ارتباط پذیری

ارتباط پذیری را در واقع می‌توان به‌عنوان شبکه‌ای از دسترسی‌ها به‌صورت زیر بیان کرد.

شبکه خیابان‌های به‌هم‌پیوسته که ترافیک را توزیع می‌کند و پیاده‌روی را آسانتر می‌نماید.

✓ سلسله مراتبی از خیابان‌های باریک، کم عرض، بلوارها و کوچه‌ها

✓ شبکه پیاده و قلمرو عمومی دارای کیفیت بالا که پیاده‌روی را لذت‌بخش می‌کند.

نتایج حاصل از پرسش‌های مربوط به ارتباط پذیری محلات محمودآباد سفلی و سالم آباد نشان داد که میانگین

محاسبه شده (۲/۸۶) کمتر از میانگین مطلوب (۳) است. این بدان معنا است که شبکه پیاده‌روها و مکان‌های عمومی

دارای کیفیت مطلوبی نیست و در محلات می‌توان شبکه‌ای از خیابان‌های باریک و کم عرض را مشاهده کرد که

دسترسی به تمام کوچه‌ها و خیابان‌ها را مشکل می‌کند.

جدول شماره ۴: میزان آماره t معیار ارتباط پذیری

معیار	تعداد جامعه نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای میانگین
	۳۲۵	۲/۸۶	۰/۵۱	۰/۰۲۸
ارتباط پذیری	مقدار t	درجه آزادی	سطح اطمینان	کمترین
	-۴/۵۴	۳۲۴	۰/۰۰۰	-۰/۱۸
ارزش تی: ۳				

منبع: یافته‌های پژوهش

کاربری مختلط و تنوع

اختلاط کاربری‌ها باعث اطمینان از وجود فرصت‌هایی برای برخوردها و تماس‌های سازنده بدون هماهنگی قبلی

(اتفاقی) مردم با یکدیگر می‌شد و راحتی و سهولت ملاقات‌ها و فعالیت‌های اجتماعی را افزایش می‌داد. از این رو

حوزه مرکزی به کانونی مهم برای تعاملات جمعی مبدل گردید. این جریان تبادل اطلاعات و نظرات را بهبود

می‌بخشید که به‌نوبه خود سرزندگی اجتماعی و اقتصادی شهر را افزایش می‌داد.

براساس نتایج جدول شماره ۵، در محلات محمودآباد سفلی و سالم آباد می‌توان ترکیبی از فروشگاه‌ها، آپارتمان‌ها و

خانه‌ها را دید. در این محلات همچنین می‌توان تنوع گروه‌های سنی، فرهنگ را ملاحظه کرد. تنوعی از فروشگاه‌ها و

فرهنگ‌ها که می‌تواند به ارتقای کیفیت محلات کمک کند. میانگین محاسبه شده برای کاربری مختلط و متنوع

(۴/۲۰) بیشتر از میانگین مطلوب (۳) است. از طرفی سطح اطمینان نیز کمتر از ۰.۰۵ است که نشان از معنادار بودن

نتایج است.

جدول شماره ۵: میزان آماره t معیار کاربری مختلط و تنوع

معیار	تعداد جامعه نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای میانگین
	۳۲۵	۴/۲۰	۰/۳۹	۰/۰۲۲
کاربری مختلط و تنوع	مقدار t	درجه آزادی	سطح اطمینان	کمترین
	۵۴/۷۷	۳۲۴	۰/۰۰۰	۱/۱۶
ارزش تی: ۳				

منبع: یافته‌های پژوهش

مسکن مختلط

یکی از پستوانه‌های اساسی جنبش نوشهرسازی، سازگاری گونه‌های ساختمانی یا ساختمان‌هایی با توده، ارتفاع و سبک معماری تا حدودی مشابه است. هنگامی که گونه‌های ساختمانی ضامن حریمیت، امنیت و کیفیت مستمر عرصه‌های خیابانی باشند، سازگار تلقی می‌شوند.

براساس نتایج جدول شماره ۶ مسکن در محلات محمودآباد سفلی و سالم آباد از تنوع و اختلاط مطلوبی برخوردارند. به طوری که میانگین محاسبه شده (۴/۲۲) از میانگین مطلوب (۳) بیشتر است. این بدان معنا است که در این محلات مسکن با اندازه و قیمت‌های متفاوت دیده می‌شود. خانه‌ها به گونه‌ای در محلات ساخته شده‌اند که ضامن حریمیت و امنیت ساکنان بوده و این امر زمینه ارتقای کیفیت محیط مسکونی را فراهم می‌کند.

جدول شماره ۶: میزان آماره ۴ معیار مسکن مختلط

معیار	تعداد جامعه نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای میانگین
	۳۲۵	۴/۲۲	۰/۳۲۳	۰/۰۱۷
مسکن مختلط	مقدار ۴	درجه آزادی	سطح اطمینان	کمترین
	۶۸/۵۷	۳۲۴	۰/۰۰۰	۱/۱۹
ارزش تی: ۳				

منبع: یافته‌های پژوهش

معماری و طراحی مسکن شهری با کیفیت

یکی از جالب‌ترین وجوه نوشهرسازی شناخت این مهم است که چیدمان فضایی کاربری‌ها در محیط شهری تاثیری شگرف بر حیات اجتماعی، اقتصادی و مدنی دارد. آن چه ما از الگوی توسعه حومه‌ای و انباشت حوزه‌های تک کاربری و مبتنی بر خودرو فراگرفته‌ایم این است که چنین حوزه‌هایی تأثیر منفی بر کیفیت زندگی مان داشته‌اند. این تأثیر در نامتناسب‌ترین حالت خود در زندگی زنان، کهن سالان و کودکانی که از لحاظ اقتصادی و کالبدی جزء اقشار محروم جامعه هستند نمود بیشتری داشته است. وظیفه اصلی معماری شهری تعریف کالبدی خیابان‌ها و فضاهای شهری به مثابه مکان‌هایی با استفاده همگانی است.

از نگاه ساکنان محلات محمودآباد سفلی و سالم آباد طراحی شهری موجود از کیفیت نسبتاً مطلوبی برخوردار است. نتایج جدول شماره ۷ نشان می‌دهد که میانگین محاسبه شده (۳/۵۷) از میانگین مطلوب (۳) بیشتر است که این امر به معنای آن است که در محلات برای ساخت خانه‌ها از سبک‌های معماری متفاوت و مصالح مناسب استفاده می‌شود. همچنین نحوه طراحی و ساخت فضاهای عمومی در محلات باعث افزایش تعاملات شده است. از طرفی ساکنان محلات بر این باورند که طراحی کوچه‌ها، خیابان‌ها و فضاهای عمومی متناسب با ویژگی‌های منطقه و متنوع می‌تواند کیفیت محیط مسکونی را ارتقا دهد.

جدول شماره ۷: میزان آماره ۴ معیار معماری و طراحی شهری با کیفیت

معیار	تعداد جامعه نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای میانگین
	۳۲۵	۳/۵۷	۰/۴۱	۰/۰۲۳
معماری و طراحی شهری با کیفیت	مقدار ۴	درجه آزادی	سطح اطمینان	کمترین
	۲۴/۸۸	۳۲۴	۰/۰۰۰	۰/۵۲
ارزش تی: ۳				

منبع: یافته‌های پژوهش

ساختار سنتی محلات

مؤلفه‌های بنیادین نوشهرسازی حقیقی محله، پهنه یا ناحیه و محور شهری است. محلات محدوده‌های شهری هستند که دارای گستره متعادلی از فعالیت‌های انسانی باشند. پهنه‌ها یا نواحی محدوده‌های شهری هستند که بر حول یک فعالیت اصلی و عمده از قبیل یک پردیس دانشگاهی سازمان‌یافته، استوارند و محورهای شهری سامانه‌هایی خطی از حمل‌ونقل یا فضای سبز هستند که موجب ارتباط یا انفصال محلات و پهنه‌ها هستند. در یک محله سنتی شکل فضاهای باز باید ارتباطی مستقیم با شبکه خیابان‌ها و معابر داشته باشد. مراکز خرید عمومی، میادین شهری، فضاهای سبز، پارک‌ها و لبه‌ها همگی باید با طرح کل محله در ارتباط باشند. زمین‌ها و محوطه‌های ویژه بازی، خیابان‌هایی که از یک طرف باز و از سوی دیگر بن‌بست و دوربرگردان هستند و میادین نیز به‌عنوان فضاهای سبز کوچکتر همگی باید با طرح بلوک مربوط به خود مرتبط باشند. یک محله سنتی ایده آل به نوعی متضمن تماس با یک پارک، میدان، میدان شهری و یا یک فضای سبز روستایی است که در فاصله ۵ تا ۱۰ دقیقه‌ای از مرکز قرار داشته و پیاده قابل دسترسی است.

مرکز و لبه قابل تشخیص و تمایز

فضای عمومی در مرکز

اهمیت کیفیت قلمرو عمومی و فضای باز عمومی طراحی شده به‌صورت هنر مدنی

در برگرفتن طیفی از کاربری‌ها و تراکم‌ها در فاصله پیاده‌روی ۱۰ دقیقه‌ای

جدول شماره ۸ نشان می‌دهد که میانگین محاسبه شده (۲/۸۱) کمتر از میانگین مطلوب (۳) است. این بدان معنا است که توجهی به بافت سنتی محلات نشده و بازسازی آن‌ها انجام نمی‌گیرد.

جدول شماره ۸: میزان آماره ۴ معیار ساختار سنتی محلات

معیار	تعداد جامعه نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای میانگین
	۳۲۳	۲/۸۱	۰/۴۹	۰/۰۲۷
مقدار ۴		درجه آزادی	سطح اطمینان	کمترین
ساختار سنتی محلات	۶/۷۵-	۳۲۲	۰/۰۰۰	بیشترین
				۰/۱۳-

ارزش تی: ۳

منبع: یافته‌های پژوهش

حمل‌ونقل

نوشهرسازی جنبشی مخالف خودرو نیست، بلکه در پی توسعه اجتماعی، توسعه سامانه حمل‌ونقل و کوتاه کردن سفرهای درون شهری از طریق گزینه‌های مختلف است. خیابان‌ها با طراحی ویژه می‌بایست موجب تکریم و تقویت جوامع شوند. ما به بزرگراه‌های بزرگ که پیرامون محلات قرار گرفته‌اند و آن‌ها را منزوی می‌سازند احتیاج کمتری داریم و نیازمند معابری کوچک هستیم تا الگویی درهم‌تنیده از خیابان‌ها و پیاده‌راه‌ها را در بطن محله شکل دهند. یکی از روش‌هایی که برای جذاب کردن حمل‌ونقل عمومی وجود دارد کمینه کردن و به حداقل رساندن مسافتی است که کاربران حمل‌ونقل عمومی باید بپیمایند. فروشگاه‌ها یا دفاتر می‌توانند در نزدیکی ایستگاه‌های اتوبوس و یا ایستگاه‌های راه‌آهن مستقر شوند تا از این راه تراکم پیرامون توسعه‌ها افزایش یابد.

نتایج حاصل از جدول شماره ۹ نشان می‌دهد که به باور ساکنان محلات محمودآباد سفلی و سالم آباد، حمل‌ونقل موجود از کیفیت نسبتاً مطلوبی برخوردار است. چراکه میانگین محاسبه شده (۳/۴۴) بیشتر از میانگین مطلوب (۳) است. براین اساس می‌توان گفت که تعداد ایستگاه‌های تاکسی، اتوبوس و زمان دسترسی به آن‌ها نسبتاً مطلوب است. همچنین اهالی وجود سیستم حمل‌ونقل مطلوب و دسترسی آسان را در ارتقای کیفیت محیط محلات مؤثر می‌دانند.

جدول شماره ۹: میزان آماره t معیار حمل‌ونقل

معیار	تعداد جامعه نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای میانگین
	۳۲۳	۳/۴۴	۰/۲۹	۰/۰۱۶
حمل‌ونقل	مقدار t	درجه آزادی	سطح اطمینان	کمترین
	۲۷/۱۱	۳۲۲	۰/۰۰۰	-۰/۲۴
ارزش تی: ۳				

منبع: یافته‌های پژوهش

پایداری

- پایداری بیشتر به مباحث توسعه پایدار و استفاده از دستورالعمل‌های کاهش مصرف انرژی و فشار کمتر به محیط اشاره دارد. به‌طور کلی مباحث زیر در پایداری مطرح می‌شوند.
  - اثرات جانبی زیست محیطی حداقل برای توسعه و اجرا
  - تکنولوژی‌های حامی محیط زیست که به محیط زیست و ارزش‌های سیستم‌های طبیعی احترام می‌گذارد.
  - کارایی انرژی
  - استفاده کمتر از سوخت‌های فسیلی
  - پیاده‌روی بیشتر، رانندگی کمتر
- نتایج ارائه شده برای پایداری در محلات مورد مطالعه نشان می‌دهد که نسبتاً در محلات از تکنولوژی‌های نوین متناسب با محیط زیست استفاده شده و صرفه‌جویی در مصرف انرژی در ساخت‌وسازها مدنظر قرار می‌گیرد. چراکه میانگین محاسبه شده (۳/۱۲) بیشتر از میانگین مطلوب (۳) است.

جدول شماره ۱۰: میزان آماره t معیار پایداری

معیار	تعداد جامعه نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای میانگین
	۳۲۳	۳/۱۲	۰/۴۵	۰/۰۲۵
پایداری	مقدار t	درجه آزادی	سطح اطمینان	کمترین
	۴/۸۹	۳۲۲	۰/۰۰۰	-۰/۱۷۳
ارزش تی: ۳				

منبع: یافته‌های پژوهش

کیفیت زندگی

- برخی از ویژگی‌های یک فضا نقش اساسی‌تری دارند که به آن‌ها ویژگی‌های اساسی یا کیفیت آن فضا گفته می‌شود. این کیفیت‌ها که قابل ادراک هستند می‌توانند حاصل فرم یا عملکرد یا معنای آن عینیت باشند:
- ۱- کیفیت‌های صوری یا ظاهری (فرمال)
  - ۲- کیفیت‌های عملکردی
  - ۳- کیفیت‌های معنایی

موارد فوق در کنار هم منجر به کیفیت بالای زندگی می‌شود و مکانهایی را که روح بشر را غنی، پر روحیه و آسمانی می‌کند، خلق می‌نماید.

جدول شماره ۱۱ نظر ساکنان را درباره کیفیت زندگی محلات محمودآباد سفلی و سالم آباد نشان می‌دهد. همانطور که میانگین محاسبه شده (۳/۹۰) نسبت به میانگین مطلوب (۳) نشان می‌دهد اهالی از کیفیت زندگی خود در محلات نسبتاً رضایت دارند و آن را مطلوب می‌دانند.

جدول شماره ۱۱: میزان آماره t کیفیت زندگی

معیار	تعداد جامعه نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای میانگین
	۳۲۳	۳/۹۰	۰/۴۹	۰/۰۲۷
کیفیت زندگی	مقدار t	درجه آزادی	سطح اطمینان	کمترین
	۳۲/۷۲	۳۲۲	۰/۰۰۰	۰/۸۴
ارزش تی: ۳				

منبع: یافته‌های پژوهش

شهر سنتی ایرانی، چه ارگانیک و چه از پیش اندیشیده شده، بستری مناسب برای حیات مادی و معنوی انسان بوده اگرچه امروز هر دو جنبه حیات انسان ایرانی با چالش مواجه شده است. آنچه می‌توان به‌عنوان نتیجه اصلی مقایسه و بررسی حاضر مورد اشاره قرار داد این موضوع است که اصول نوشهرسازی در حقیقت تلاشی است برای بازگشت به اجتماعات انسانی؛ به همین جهت نوشهرسازی توجه ویژه‌ای به اصول شهرسازی سنتی مبذول می‌نماید. اگرچه نوشهرسازی در بستری امریکایی شکل می‌گیرد اما اشتراکات فراوانی میان مفاهیم و اصول نوشهر سازی و مفاهیم شهرسازی سنتی ایران وجود دارد. هریک از اصول نوشهرگرایی براساس نظر شهروندان مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که اصول قابلیت پیاده‌روی (۳/۳۰)، کاربری‌های مختلط و متنوع (۴/۲۰)، مسکن‌های مختلط (۴/۲۲)، معماری و طراحی شهری با کیفیت (۳/۵۷)، حمل‌ونقل (۳/۴۴)، پایداری (۳/۱۲) و کیفیت (۳/۹۰) در محلات مورد مطالعه کیفیت مطلوبی داشته و اصل ارتباط پذیری (۲/۸۶) و ساختار سنتی محلات (۲/۸۱) میانگینی کمتر از میانگین مطلوب (۳) داشته که حاکی از قابلیت پایین محلات در تسهیل مسیرهای پیاده‌روی و عدم توجه به ساختار سنتی محلات است. به‌طور کلی ساکنان محلات محمودآباد سفلی و سالم آباد کیفیت زندگی در محله را نسبتاً مطلوب (۳.۹۰) ارزیابی می‌کند.

جهت بررسی فرضیه پژوهش از آزمون t و فریدمن استفاده شد، که جداول زیر نتایج حاصل از این دو آزمون را نشان می‌دهد.

* بکارگیری اصول نوشهرگرایی می‌تواند باعث ارتقاء کیفیت سکونت و حیات شهری در محلات محمودآباد سفلی و سالم آباد شود.

جدول شماره ۱۲ نتایج آزمون t را برای به کارگیری اصول نوشهرگرایی در ارتقای کیفیت سکونت و حیات شهری محلات محمودآباد سفلی و سالم آباد نشان می‌دهد. همانطور که ملاحظه می‌شود میانگین محاسبه شده (۳/۴۹) بیشتر از میانگین مطلوب (۳) است. بنابراین برعقیده اهالی محلات مورد مطالعه، به کارگیری اصول نوشهرگرایی می‌تواند باعث ارتقای کیفیت سکونت و حیات شهری شود. از این رو فرضیه فوق تأیید می‌گردد.

جدول شماره ۱۲: آماره آزمون ۴ در نقش اصول نوشهرگرایی در ارتقای کیفیت سکونت و حیات شهری

معیار	تعداد جامعه نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای میانگین
نقش اصول نوشهرگرایی در ارتقای کیفیت سکونت و حیات شهری	۳۲۵	۳/۴۹	۰/۲۲	۰/۰۱
مقدار ۴	درجه آزادی	سطح اطمینان	کمترین	بیشترین
	۳۲۴	۰/۰۰۰	۰/۴۷	۰/۵۲

ارزش تی: ۳

منبع: یافته‌های پژوهش

* تقویت حمل‌ونقل عمومی و فضاهای سبز (به‌عنوان یکی از اصول نوشهرگرایی) نقش موثرتری در بهسازی محلات محمودآباد سفلی و سالم آباد شهر یاسوج دارد.

به‌منظور انجام فرضیه فوق از آزمون فریدمن استفاده شد. همانطور که رتبه‌بندی حاصل از این آزمون نشان می‌دهد وجود مسکن مختلط در اولویت اول و ساختار سنتی محلات در اولویت آخر قرار دارد. از نظر اهالی محلات توجه به وجود مسکن مختلط نقش موثرتری نسبت به دیگر اصول نوشهرگرایی در بهسازی محلات دارد. بنابراین فرضیه دوم تأیید نمی‌گردد.

جدول شماره ۱۳: رتبه‌بندی اصول نوشهرگرایی بر اساس آزمون فریدمن

رتبه	میانگین	اصول نوشهرگرایی
۵	۴/۵	افزایش مسر پیاده‌روی
۷	۲/۳۹	ارتباط پذیری
۲	۷/۹۸	کاربری مختلط و تنوع
۱	۸/۰۶	مسکن مختلط
۳	۵/۲۷	معماری و طراحی شهری با کیفیت
۸	۲/۲۹	ساختار سنتی محلات
۴	۴/۷۳	حمل‌ونقل و فضای سبز
۶	۳/۲۷	پایداری
	۰/۰۰۰	سطح معناداری
	۱۶۹۷/۷۵	کای اسکور

منبع: یافته‌های پژوهش

به منظور دستیابی به چشم‌انداز مورد نظر، تدوین برنامه‌ای استراتژیک ضروری است. این برنامه به‌طور کلی از سه بخش استراتژی‌ها، سیاست‌ها و پیشنهادات و اقدامات اجرایی تشکیل می‌شود که در ادامه بدان اشاره می‌شود.

۴- پیشنهادات اجرایی جهت ارتقا کیفیت زندگی با تأکید بر اصول نوشهرگرایی در محدوده مورد مطالعه

اینک به بررسی پیشنهادات اجرایی بر اساس اصول ده گانه نوشهرگرایی برگرفته از سه مقیاس مختلف منشور نوشهرگرایی پرداخته می‌شود که به‌عنوان ۱۰ اصل نوشهرگرایی در جهان شناخته شده است. این اصول می‌توانند در طرح‌هایی با مقیاس‌های مختلف به کار روند. این ده اصل برای دستیابی به جامعه‌ای با معیارهای نوشهرگرایی در نظر گرفته شده است. بدین صورت که ده اصل مذکور، در محلات محمودآباد سفلی و سالم آباد بررسی شد و در این بخش پیشنهادات لازم بر اساس نتایج مربوط به هر یک از اصول ده گانه تشریح می‌گردد. مراکز و اجزای تشکیل‌دهنده بافت، تنها در اتصال با یکدیگر و در قالب یک مجموعه می‌توانند فضا را از نظر عملکردی ارتقا داده و به آن هویت بخشند. با شناخت عناصر بالقوه کالبدی و فعالیتی در مراکز گره گاهی و ارتقای کارایی آن‌ها و شناخت بناهای تاریخی واجد ارزش‌های زیبایی‌شناختی، معناشناسی و نشانه‌شناختی به‌عنوان عناصر اصلی بافت، اقداماتی

در جهت باززنده سازی فضا صورت خواهد گرفت. با ساماندهی این عناصر از طریق ایجاد عملکردهای مرتبط با ماهیت آن‌ها و همچنین به کارگیری روش‌های طراحی شهری می‌توان در راستای خلق فضاهایی در جهت انجام تعاملات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی گام‌های موثری برداشت.

- ✓ تدوین استراتژی باز زنده سازی در سطح محلات
- ✓ تجهیز محلات به خدمات مورد نیاز با اتکا به الگوی کهن موجود
- ✓ آغاز پروژه‌های کوچک مقیاس بر پایه اصول نوشهرسازی
- ✓ تدوین برنامه حفاظت و مرمت بافت قدیمی محله محمودآباد سفلی
- ✓ تعریض معابر محله سالم آباد به منظور تسهیل ارتباط پذیری ساکنان
- ✓ تأسیس پارک کودک در محله سالم آباد
- ✓ تأسیس پارک شهری در محله محمودآباد سفلی
- ✓ تعریض برخی از معابر با توجه به عملکرد محله‌ای در محدوده دو محله مورد مطالعه
- ✓ شناسایی محورهایی با قابلیت طراحی شهری به‌عنوان شالوده اصلی محلات، ما را در جهت افزایش قابلیت‌های فضایی محله رهنمون می‌سازد.
- ✓ ایجاد مکانهای مکث، توقف و نشستن در حاشیه معابر اصلی محدوده مورد مطالعه
- ✓ امتزاج و اختلاط کاربری مسکونی و خدماتی در محدوده

منابع

- امین ناصری، آراز (۱۳۸۶)، برنامه‌ریزی محله‌ای (مبانی، مفاهیم، تعاریف و روشها)، نشریه جستارهای شهرسازی، شماره نوزدهم و بیستم. بوجانی، محمدحسین (۱۳۸۳)، جغرافیای اجتماعی شهرها، اکولوژی اجتماعی شهر.
- پلاتر زیبرک، الیزابت (۱۳۸۵) شهرهای جدید، فصلنامه ساخت شهر، شماره ۶ و ۷. مترجم: امیر حسین پور جوهری.
- پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۸۶)، سیر اندیشه‌ها در شهرسازی "تهران: انتشارات شهرهای جدید، جلد اول
- توسلی، محمود (۱۳۸۱)، ساخت شهر و معماری در اقلیم گرم و خشک ایران، پیام و پیوند نو، تهران
- تیبالدز، فرانسیس (۱۳۸۵). شهرهای انسان محور، لقایی، حسن علی و جدلی، فیروزه، تهران: دانشگاه تهران.
- حبیبی، محسن (۱۳۸۲)، از شار تا شهر (ویرایش دوم)، تهران، دانشگاه تهران
- حبیبی، محسن، مسایلی، صدیقه (۱۳۷۸)، سرانه کاربریهای شهری، تهران، انتشارات سازمان ملی زمین و مسکن.
- خلیلی ماهانی، محمدرضا (۱۳۸۵)، احیای بافتهای تاریخی با تکیه بر اصول نوشهرسازی، پایان نامه کارشناسی ارشد شهرسازی، دانشکده هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
- ربانی، علی (۱۳۸۲) ارزیابی ساختار فضایی و تدوین راهبردهای توسعه شهری شهر جدید پردیس، زمستان ۹۲، پژوهش‌های جغرافیای انسانی.
- رن‌دال ارن‌دت (۱۳۸۷)، منشور نوشهرگرایی، ترجمه علیرضا دانش و رضا بصیری مؤدھی. انتشارات تهران.
- سالنامه آماری شهر یاسوج، مرکز آمار ایران، ۱۳۴۵ تا ۱۳۸۵
- عسگری، علی (۱۳۸۳) گونه شناسی مفاهیم و دیدگاه‌های توسعه محله‌ای پایدار، همایش توسعه محله‌ای، چشم‌انداز توسعه پایدار شهر تهران، چاپ اول شهرداری تهران.
- عندلیب، علیرضا (۱۳۸۹) اصول نوسازی بافت شهری، رویکردی ن به بافت فرسوده، انتشارات آذرخش.

غروی الخوانساری، مریم، (۱۳۸۵)، نگاهی به انگاره محله و پیشنهاد یک راهکار

مدنی پور، علی (۱۳۷۹)، **طراحی فضای شهری**، ترجمه فرهاد مرتضایی انتشارات شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری، تهران.

معین، محمد (۱۳۶۲)، فرهنگ فارسی، چاپ پنجم تهران، انتشارات امیرکبیر

مهندسین مشاور آمود (۱۳۸۰)، طرح جامع شهر یاسوج

Grant, J. 2006, *Planning the Good Community: New Urbanism in Theory and Practice*, London & New York, Routledge.

Hikichi, Lynda, 2003, *Newurbanism and transportation*

Keller, S. 1968, *The Urban Neighborhood*, New York, Random House, U.S.A.

Lehrer, Jim, 2004, *What is New Urbanism?*, [www. New Urbanism.org](http://www.NewUrbanism.org)

Marshall, Stephen, 2003, "New Urbanism: An Introduction", *Built Environment*, Vol.29, No.3

Morris, D. and Hess, K. 1975, *Neighborhood Power*. Boston.. MA: Beacon Press. U.S.A.

Randolph, T. Hester, Jr. 1984, "Planning Neighborhood Space with People", University of California, U.S.A, Second Edition

www.nutimeline.net

